

Обавезе које гласе на плаћање у злату или у страниј валути испуњавају се само у домаћем новцу — према течају који је важио у време настанка обавезе

Одредбом члана 395. Закона о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85 и 46/85) прописано је да се обавезе које, противно савезном закону, гласе на злато или страну валуту, испуњавају само у домаћем новцу — према течају који је важио у време настанка обавезе, (Захтев за испуњавање обавезе може садржати само захтев за исплату у домаћем новцу.)

Будући да знатан број људи ради у нашим организацијама у иностранству и да им се део личног дохотка оствареног радом у иностранству прерачунава у динаре, и то по течају на дан настанка обавезе на такву исплату, грађанин сматра да то треба чинити према течају на дан „доношења судске одлуке”. Пошто оспорена одредба Закона о облигационим односима не гласи тако, грађанин сматра да она није у складу с Уставом СФРЈ.

Уставни суд Југославије није прихватио иницијативу за покретање поступка за оцењивање уставности оспорене одредбе Закона о облигационим односима. При томе, Уставни суд Југославије ту своју оцену не заснива само на томе што је одредбом члана 281, став 1, тачка 4) Устава утврђено да Федерација уређује основе облигационих односа, из чега иначе произлази да је спорно питање могло бити тако уређено, већ и на томе што је средство плаћања у земљи динар и што, обавезе између домаћих лица могу бити уговоране само у домаћем средству плаћања. Ако би обавезе и биле уговоране на злато или страну валуту, не може се захтевати да оне тако и буду измирене. Оспорена законска одредба није, према томе, неслагасна с Уставом СФРЈ.

Уз речено, ваља имати у виду да је питање исплате динарског дела личног дохотка оствареног радом у нашим организацијама у иностранству уређено посебним законом (Закон о извођењу инвестиционих радова у иностранству — „Сл. лист СФРЈ”, број 71/85) и да се одредба члана 395. Закона о облигационим односима не односи на ту врсту обавеза, нити она дира у та права радника који раде у нашим организацијама у иностранству.

(Решење УСЈ, У број I-28/1-89, од 10. маја 1989)

Припремио: *Борђе Бурковић*

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Сагласност ДПЗ на избор пословодног органа у организацијама удруженог рада

Драгиша Бурић, директор Аеродрома „Београд” иницирао је покретање поступка пред Уставним судом Србије за оцену законитости члана 190, став 1, тачка 5. Статута града Београда („Службени лист града Београда”, број 9/86).

Иницијатор сматра да су наведене одредбе Статута, којима је предвиђено давање сагласности на избор директора Аеродрома неслагасна са законом.

Секретаријат за правосуђе Скупштине града у ширем одговору истиче да иницијативу треба одбити, јер су спорне одредбе Статута града у складу са Уставом СР Србије и да се њихова сагласност може ценити само према Уставу, а не и према закону.

Чланом 190. Статута града Београда, поред осталог, прописано је да Скупштина града Београда даје сагласност на избор пословодног органа Радне организације за аеродромске услуге (Аеродром) „Београд”, а у вези са чланом 299. Статута.

Према члану 120. Устава СР Србије, инокосни пословодни орган и чланови колегијалног пословодног органа у организацијама удруженог рада именују се и разрешавају одлуком радничког савета. Именовање се врши на основу јавног конкурса и по спроведеном поступку.

У ставу 6. овог члана предвиђена је могућност одступања од наведеног правила, да се законом могу прописати посебни услови и начин именовања и разрешења и посебна права и дужности пословодног органа у организацијама удруженог рада које врше делатност, односно послове од посебног друштвеног интереса.

Законом о удруженом раду (члан 477) прописано је, као и у Уставу, да инокосног пословодног органа основне организације именује и разрешава, након спроведеног поступка, раднички савет. Сам поступак спровођења избора пословодног органа ближе је уређен даљим одредбама овог Закона, посебно у погледу састава конкурсне комисије.

Законом о избору органа управљања и других органа у организацији удруженог рада („Службени гласник СРС”, бр. 17/88) такође је, полазећи од Устава и Закона о удруженом раду, уређено како се врши именовање и разрешење пословодног органа.

Према члану 47. овог Закона, инокосни пословодни орган именује се и разрешава одлуком радничког савета.

Делатност, организације и друго ваздухопловних пристаништа уређује се Законом о ваздухопловним пристаништима „Службени гласник СРС”, бр. 28/75).

Према члану 3. овог Закона, послови којима се баве ваздухопловна представништва су од посебног друштвеног интереса.

Одредбом члана 4. наведеног Закона уређен је однос СР Србије као друштвено-политичке заједнице према организацијама које врше послове ваздухопловних пристаништа. Тако је прописано да на одредбе њихових самоуправних општинских аката као и вишегодишњих планова развоја даје сагласност Скупштина СР Србије.

Овим законом није предвиђено одступање од општих правила у погледу избора пословодног органа радних организација које обављају аеродромске послове.

Законом о остваривању посебног друштвеног интереса у области комуналних делатности у члану 2. одређене су делатности чије је вршење незаменљив услов живота и рада грађана. У те делатности нису наведени послови ваздухопловних пристаништа, односно аеродромских пута.

Полазећи од природе и карактера послова ваздухопловних пристаништа и посебног закона који уређује питања везана за ова пристаништа, може се са сигурношћу рећи да ти послови нису комунални послови и да се на њих не односе одредбе Закона о остваривању посебног друштвеног интереса у области комуналних делатности.

На основу изложеног, Уставни суд је решењем IU-453/88, од 29. XII 1988. године покренуо поступак за оцену уставности и законитости члана 229, став 1, алинеја 13, у делу који се односи на давање сагласности на избор и разрешење инокосног, односно председника колегијалног пословодног органа у организацијама које врше аеродромске услуге и решења о томе доставно Скупштини града на одговор.

Скупштина града у свом одговору истиче да се у оспореној одредби Статута ради о разграничењу, односно подели надлежности између већа Скупштине. У спорном члану 229, ставу 1, алинеја 13. прописано је да два већа у равноправном делокругу одлучују о давању сагласности на избор и разрешење инокосног, односно председника колегијалног пословодног органа у организацијама удруженог рада које врше делатности из члана 190. Статута. Према овом мишљењу, ради се о процесним, а не материјалним одредбама које уређују ову материју. Материјалне одредбе, према њима, налазе се у члану 190. Статута. Стога сматра да нема места оцени уставности и законитости оспорене одредбе Статута.

Тачно је да члан 190. Статута града у суштини уређује поделу надлежности између општина и града у пословима и овлашћењима које имају општине. Другим речима, скупштине општина имају одређена права и дужности на основу Устава и закона да у одређеним областима врше послове за које су овлашћене и сада се овим чланом, с обзиром на положај и улогу Београда као градске заједнице, Статутом утврђује које ће од тих послова вршити орган града, а послови који овде нису наведени, остају и даље у надлежности општина.

Према наведеном, Скупштина града ће, на пример, давати сагласност на избор пословодног органа организација удруженог рада наведених у члану 190. Статута града, али само ако је Уставом и законом предвиђено давање такве сагласности (члан 229, став 1, алинеја 13). Ако Уставом и законом није предвиђено да општина даје сагласност (овде уместо општине ту сагласност даје Град) на избор пословодног органа организација удруженог рада наведених у члану 190. Статута, онда се таква сагласност неће ни давати. Другим речима, овлашћење за Скупштину града условљено је овлашћењем из Устава или закона. Кад таквог овлашћења нема, онда нема ни примене одредаба члана 229, став 1, алинеја 13. статута.

Међутим, у наставку текста овог члана Статута извршено је набрајање одређених организација удруженог рада, а међу њима и организација према којима ни општина ни град немају право надзора, јер је то право законом задржано за неки други орган. На пример, код железнице за Скупштину СРС и његов извршни орган, код ваздухопловних пристаништа за Скупштину СРС итд. У најширем смислу речи, општина има одређена овлашћења (овде је то на основу Статута Града) према свим организацијама удруженог рада, осим у питањима и према оним организацијама које су предвиђене Уставом, или законом за неки други орган, какав је случај са наведеним организацијама.

Да скупштина града није имала у виду да се ради само о правима и дужностима утврђеним у Уставу и закону, говори чињеница да у члану 190. Статута није речено која права Скупштина врши према одређеним организацијама, него је упутила само на закон и Устав. Али је зато у члану 229, ставу 1, алинеје 13. предвидела да Скупштина града у оквиру својих овлашћења даје сагласност на избор пословодног органа предузећа за аеродромске услуге, и ако зато нема овлашћења ни у Уставу ни у закону. То што је она рекла која ће већа Скупштине у равноправном делокругу одлучивати о давању сагласности на избор пословодног органа упућује на Скупштину као орган Града да даје сагласност на избор пословодног органа, иако за то нема основа у Уставу и закону, бар за неке од наведених организација. Према томе, тешко се овде може рећи да се ради само о процесним питањима унутар расподеле надлежности између већа, већ се ради и о овлашћењу Скупштине града да даје наведену сагласност. На овакав закључак упућује и понашање Скупштине.

Одредб Статута и других прописа, без обзира да ли су материјалног или процесног карактера, подлежу оцени уставности и законитости, па стога примедба града да се ради о процедуралним питањима тешко може наћи правни основ и оправдање.

На основу изложеног Уставни суд је одлучио да поништи члан 229, став 2, алинеја 13. Статута града Београда у делу који се односи на давање сагласности на избор и разрешење инокосног, односно председника колегијалног пословодног органа у организацијама које врше делатности из члана 190, став 1, тачка 5. овог Статута.

(Одлука Уставног суда Србије IV-бр. 433/88, од 20. априла 1989. године)

Уградња индивидуалних водомера

Уставном суду Србије поднета је представка која садржи иницијативу за покретање поступка оцене уставности и законитости чл. 32. и 33. Одлуке СО Крагујевац о градском водоводу. У представци је изнето да

су чланом 32. Одлуке оштећени грађани који у своје станове уграђују посебне водомере, јер је утврђивање и плаћање потрошње воде према стању на посебним водомерима условљено уградњом оваквих водомера у целој згради. У вези с тим указано је на члан 33. Одлуке, који садржи другачије решење, оставља могућност утврђивања потрошње воде према посебним водомерима и када нису уграђени овакви водомери у целој згради, и то када се ради о зградама изграђеним закључно са 1985. годином.

У одговору Скупштине општине Крагујевац у вези са чланом 32. Одлуке наведено је да због одређених проблема техничке природе није могуће утврђивати стварну потрошњу воде уколико у свим становима не постоје посебни водомери. У вези с тим истакнуто је да посебни водомери нису довољно осетљиви, те да се стварна потрошња воде тачно утврђује тек на централном водомеру зграде, односно улаза. Поред тога, посебни водомери не региструју растур воде до кога долази у кућној мрежи. Разлика збира регистроване потрошње воде на посебним водомерима и стања на централном водомеру креће се и до 30% у зградама са 100 станова.

Уставни суд Србије је након проведеног поступка утврдио следеће:

Одредбама чл 30. до 50. оспорене одлуке уређен је начин мерења потрошње и плаћања накнаде за утрошену воду. Чланом 31, став 1. прописано је да се накнада за испоручену воду плаћа према стању на централном водомеру, као заједничком уређају зграде, односно објекта као целине. Чланом 32. Одлуке прописано је да се индивидуализовање потрошње воде преко појединачних водомера може вршити само на основу одлуке скупа станара за зграде у друштвеној својини, односно на основу сагласности сопственика зграде у личној својини, тек пошто се уграде водомери у све станове. Према члану 33. у зградама изграђеним закључно са 1985. годином индивидуализовање потрошње воде може се извршити и када уградња водомера није извршена у свим становима, с тим што се потрошња за кориснике који нису уградили водомере утврђује паучално. Колико је овакво решење добро, велико је питање.

Међутим, одредбама чл. 2, 5. и 6. Закона о остваривању посебног друштвеног интереса у области комуналних делатности („Службени гласник СРС”, број 53/82) скупштина општине овлашћена је да прописује услове за вршење комуналних делатности, а у оквиру тога и начин мерења потрошње и плаћања комуналних услуга. Полазећи од тога, Суд је оценио да је члан 32. Одлуке у складу са наведеним законским овлашћењем, па је стога одлучио да не прихвати иницијативу за покретање поступка оцене уставности и законитости овог прописа.

На основу изнетог, одлучено је да не прихвати иницијативу за покретање поступка за оцену законитости спорне одлуке.

(Решење Уставног суда Србије IY-536/88 од 20. априла 1989. године)

Породично домаћинство

Представком је иницирано покретање поступка пред Уставним судом Србије ради оцене законитости члана 15, став 2. и члана 16. Самоуправног споразума о запошљавању на подручју Међуопштинске регионалне заједнице Ниш („Међуопштински службени лист — Ниш”, бр. 13/88 — пречишћен текст).

По мишљењу подносиоца представке, оспорене одредбе Самоуправног споразума несагласне су са чланом 32, став 1, тачка 3. Закона о запошљавању, као и са другим законима којима се регулише шта се сматра породичним домаћинством.

У одговору председника Одбора за праћење примене оспореног Самоуправног споразума наведено је да су оспореним одредбама ближе одређени појмови породице, односно домаћинства. Овим одредбама предвиђено је и који се чланови породице, односно домаћинства могу узимати

мати у обзир приликом одређивања бодова по основу броја запослених и издржаваних чланова породице, односно домаћинства у смислу овог Самоуправног споразума.

Оспореним чланом 15, став 2. Самоуправног споразума предвиђено је шта чини домаћинство у смислу овог Споразума. У члану 16. Самоуправног споразума предвиђено је да за сваког члана породице, односно домаћинства који не остварује приходе, изузев прихода из члана 14. Самоуправног споразума, лице које тражи запослење добија 10 бодова, као и која се лица сматрају чланом породице, односно домаћинства код остваривања броја бодова по овом основу.

Законом о запошљавању прописана је обавеза основне организације да у случајевима када се на конкурс, односно оглас пријави више кандидата који испуњавају предвиђене услове, утврди ранг-листу пријављених кандидата на основу критеријума из овог закона и мерила из самоуправног споразума о запошљавању, односно самоуправног општег акта основне организације (члан 31). У члану 3. овог Закона таксативно су предвиђени критеријуми за утврђивање ранг-листе, који се примењују на сва лица пријављена на конкурс, односно оглас ради заснивања радног односа, ако испуњавају услове за вршење послова и радних задатака утврбених законом и самоуправним општим актом. У ставу 1, тачка 2. овог члана Закона предвиђено је да се ранг-листа утврђује на основу социјално-економског положаја лица које тражи запослење, утврбеног на основу укупних материјалних услова његове породице, односно домаћинства, броја запослених чланова породице, односно домаћинства, број издржаваних чланова породице, односно домаћинства, година старости лица које тражи запослење, коришћење права на накнаду за време привремене незапослености и др. У ставу 2. овог члана Закона предвиђено је да се самоуправним споразумом о запошљавању утврђују мерила (број бодова) за примену критеријума из става 1. овог члана Закона.

Закон о запошљавању не даје дефиницију породице, односно домаћинства, а утврђује обавезу да се самоуправним споразумом о запошљавању утврде мерила за примену критеријума из Закона. Учесници самоуправног споразума о запошљавању су могли да предвиде шта се сматра под породицом, односно домаћинством у смислу тог самоуправног споразума, а у циљу утврђивања мерила по критеријумима прописаним у Закону.

У одредбама чл. 12—20. оспореног Самоуправног споразума утврбена су мерила (број бодова) за утврђивање критеријума „Социјално-економски положај лица која траже запослење”.

По оцени Уставног суда, оспореним чланом 15, став 2. Самоуправног споразума уређена су напред наведена питања у оквиру овлашћења утврбеног у члану 32. Закона о запошљавању и имају значај само у овој области друштвених односа.

На основу изложеног Суд је одлучио да не прихвати иницијативу за покретање поступка за оцену уставности и законитости оспорених одредаба наведеног Самоуправног споразума.

(Решење Уставног суда Србије 538/88 од 6. априла 1989. године)

Јавна функција и радни однос

І. Уставном суду Србије упућено је више иницијатива за оцену уставности члана 1, ст. 2. Закона о изменама и допунама Закона о државној управи у делу”... и функционеру који руководи органом управе...” („Службени гласник СРС”, бр. 46/84), члана 1, ст. 2. Закона о изменама и допунама Закона о државној управи; члана 2. Закона о изменама и допунама Закона о државној управи; члана 2. Закона о изменама и допунама Закона о јавном правобранилаштву; члана 1. Закона о изменама

и допунама Закона о судовима удруженог рада; члана 1. Закона о изменама и допунама Закона о редовним судовима; члана 2. Закона о изменама и допунама Закона о јавном тужилаштву; и члана 1. Закона о изменама и допунама Закона о друштвеном правобраниоцу самоуправљања.

Иницијатори наводе да се законом не може прописати да судијама редовног суда и суда удруженог рада, јавном тужиоцу и његовом заменику, јавном правобраниоцу и друштвеном правобраниоцу самоуправљања и свим носиоцима функција у органима државне управе, престаје по сили закона радни однос, па самим тим и вршење функције, када испуне услове за одлазак у пензију. Позивајући се на уставне одредбе о положају и статусу носилаца јавних функција, указују да јавна функција није радни однос и да стога она не може престати по сили закона услед навршења одређеног броја година живота или стажа осигурања. Право на пензију носилац јавне функције може остварити и за време трајања мандата.

У представи се наводи, поред осталог, да је Уставни суд Југославије по овим уставноправним питањима заузео став доносећи Одлуку о утврђивању несагласности са Уставом СФРЈ Закона СР Србије о престању права, по основу рада носилаца самоуправних, јавних и других друштвених функција, од 14. VIII 1987. године, I бр. 257/86 и 332/86 („Службени лист СФРЈ”, бр. 54/87).

II. Увидом у оспорене одредбе напред наведених закона, Уставни суд је утврдио да се наведене одредбе односе на све носиоце правосудних функција и одребене изабране, односно именоване функционере.

Оспорене одредбе Закона предвиђају да свим, у законима утврђеним носиоцима функција „престаје по сили закона радни однос када наврше 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања”.

На основу ових законских одредаба, престанком радног односа по сили закона престаје и одређена функција, односно престаје мандат на тој функцији, такође по сили закона.

У зависности од тога на које се носиоце функција односе спорне законске одредбе — јер уставни положај, па тиме и статус носилаца одређених функција нису идентични — Уставни суд Србије је разматрао питање уставности законског решења да све наведене категорије функционера поверену им функцију обављају само до испуњења законом прописаних услова за одлазак у пензију: односно да ли је у свим овим случајевима у складу са Уставом СР Србије да испуњењем услова за одлазак у пензију престаје и радни однос и функција.

III. Уставни суд је пошао од члана 184. Закона о државној управи („Службени гласник СРС”, бр. 9/80, 18/80, 7/82, 46/84, 6/85, 24/85, 44/86 и 41/87) и утврдио следеће:

„Раднику престаје радни однос по сили Закона:

1. Ако је на начин прописан законом утврђено да је радник потпуно здравствено неспособан за рад — даном достављања правоснажног решења органа о утврђивању неспособности.

2. Када наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања.

2а. Ратним војним инвалидима у стаж осигурања, у смислу става 2. овог члана, рачуна се стаж осигурања у ефективном трајању.

Под условима из става 1, тачке 2. и тачке 2а. овог члана Закона „радни однос престаје и функционеру који руководи органом управе и његовом заменику: секретару Председништва СР Србије и његовом заменику: генералном секретару Скупштине СР Србије и његовом заменику: секретару Већа Скупштине СР Србије; секретару Савета Републике; републичком саветнику; заменику секретара Извршног већа Скупштине СР Србије; секретару Скупштине општине, секретару Скупштине града Београда, другом функционеру у органу државне управе кога Скупштина ДПЗ бира или именује из реда радних људи, као и секретару

Скупштине међуопштинске регионалне заједнице и другом функционеру кога именује Скупштина међуопштинске регионалне заједнице”.

Уставни суд Србије је нашао да је с тим у вези спорна пре свега истоветност напред наведеног законског решења за све руководиоце органа управе па и за оне који су чланови Извршног већа Скупштине СР Србије, јер су разлози и услови за престанак функције утврђени за један део функционера који руководе органима управе — у Уставу, а за друге — у закону.

Устав СР Србије, у члану 379. став 1, утврђујући састав Извршног већа Скупштине СР Србије, утврђује да Извршно веће сачињавају поред председника и чланова Већа које бира Скупштина СР Србије и „републички секретари који руководе републичким органима управе као и други функционери који руководе републичким органима управе и организацијама одређеним законом”. Како се на основу ових уставних одредаба законом одређује који функционери републичких органа управе (старешине којих органа управе) су чланови Извршног већа, то је Закон СР Србије о организацији и раду Извршног већа Скупштине Социјалистичке Републике Србије („Службени гласник СРС”, бр. 19/82, 6/85 и 16/88) одредбом члана 76. утврдио да Извршно веће сачињавају: председник и чланови Извршног већа које бира Скупштина СР Србије, републички секретари који руководе републичким органима управе и председници републичких комитета.

Амандманом III, тачка 1. на Устав СР Србије утврђено је, поред осталог, да се чланови Извршног већа Скупштине СР Србије бирају односно именују на четири године. Ова се уставна одредаба може тумачити само тако да се односи на све чланове Извршног већа.

Поред престанка функције, свим члановима Извршног већа истом временом од четири године колико им и траје мандат, Устав предвиђа да та функција може престати и пре истека мандата у следећим случајевима:

— када их Скупштина СР Србије разреши дужности на предлог председника Извршног већа, а на основу члана 380, став 4. Устава СР Србије;

— када индивидуално или колективно поднесу оставку, на основу члана 381, став 3, односно члана 385, став 1. Устава СР Србије, укључујући и функционере који су истовремено чланови Извршног већа и руководе органом управе;

— члану Извршног већа који је истовремено и функционер који руководи републичким органом управе, мандат може престати пре истека времена на које је именован и уколико престане са радом орган управе којим руководи, а у складу са чланом 390, став 4. Устава СР Србије.

Имајући у виду наведено, Суд је констатовао да функционеру који руководи републичким органом управе а који је и члан Извршног већа Скупштине СР Србије, функција може престати пре истека мандата само у случајевима утврђеним Уставом СР Србије за чланове Извршног већа, а то су: 1) да на предлог председника Извршног већа буде разрешен од стране Скупштине; 2) ако поднесе оставку или, 3) ако престане са радом орган управе којим руководи. Стога је основано питање да ли испуњење услова за одлазак у пензију може бити разлог да тим функционерима престане и функција аутоматски, то јест по сили закона.

По мишљењу Уставног суда Србије, поставља се питање да ли је Закон несагласан Уставу СР Србије, у делу којим утврђује да свим функционерима који руководе органом управе а тиме и онима који су чланови Извршног већа, престаје радни однос па тако и функција по сили закона, чим испуне услове за одлазак у пензију.

За разлику од изнетог, функционерима који руководе органима управе а који нису чланови Извршног већа, разлози за престанак функције нису утврђени у Уставу, већ се утврђују законом као и за све остале функционере наведене у ставу 2, чл. 184. основног текста Закона.

У том смислу, Законом о државној управи се могло прописати да и њима функција престаје пре истека мандата, у случају када испуне законом утврђене услове за одлазак у пензију. Наиме, члан 299, став 1, тачка 14. Устава СР Србије предвиђа да Република, у складу са својим правима и дужностима, уређује положај органа управе у Републици, начела за њихову организацију и међусобне односе; уређује организацију и начин рада органа Републике, као и материјалне односе републичких органа и организација. Стога је Уставни суд Србије мишљења да нема основа за покретање поступка у односу на целину оспорене одредбе члана 184. Закона о државној управи.

IV. Разматрајући питање да ли је оспорено решење из члана 1. Закона о изменама и допунама Закона о редовним судовима, у складу са Уставом СР Србије, Уставни суд Србије је утврдио да Устав препушта закону уређивање свих основних питања, па тако и питање услова за избор и разрешење судија редовних судова. Наиме, члан 253, став 2. Устава СР Србије утврђује да се судије редовних судова бирају и разрешавају на начин, под условима и по поступку прописаном законом. Ово решење је задржано и у Амандману XXVI, тачка 5, став 2. на Устав СР Србије. Уређујући престанак радног односа судије редовног суда по сили закона (испуњењем услова за одлазак у пензију), законом су уређени и услови за престанак вршења те правосудне функције, те је Уставни суд Србије оценио да оспорена одредба Закона није несагласна Уставу СР Србије.

У вези с оспореном одредбом чл. 2. Закона о изменама и допунама Закона о јавном тужилаштву, Суд је утврдио да није несагласна Уставу јер је члан 261, став 1. Устава СР Србије предвиђао да јавног тужиоца именује и разрешава скупштина одговарајуће друштвено-политичке заједнице на начин, под условима и по поступку одређеном законом. Ово уставно опредељење потврђено је у Амандману XXVI, тачка 6, став 1. на Устав СР Србије, који утврђује да јавног тужиоца именује и разрешава Скупштина СР Србије на начин, под условима и по поступку прописаном законом.

Како је оспорени Закон, уређујући услове престанка радног односа уредио и услове за разрешење, односно престанак мандата јавног тужиоца, односно његовог заменика, а Устав при томе предвиђа да се јавни тужилац разрешава под условима прописаним законом, то Суд није нашао основа за прихватање иницијативе у том делу.

Спорна одредба Закона о изменама и допунама Закона о судовима удруженог рада утврђује да „судији који је биран на сталну дужност престаје по сили закона радни однос кад наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања”.

Разматрајући питање да ли је у складу са Уставом СР Србије да престанком радног односа по сили закона — испуњењем законских услова за пензионисање, престаје и мандат судији суда удруженог рада, Уставни суд Србије је нашао да широко уставно овлашћење закону из члана 246, став 2. и чл. 249, став 2. Устава СР Србије да уређује образовање, оснивање, надлежност, састав и организацију судова удруженог рада, садржи у основи и овлашћења за уређивање статуса судија суда удруженог рада, а тиме и услова за престанак функције судије суда удруженог рада.

Даље је Суд нашао да оспорене одредбе Закона о изменама и допунама Закона о јавном правобранилаштву нису одступиле од уставног начела да услове избора и разрешења носилаца друштвених функција уређује закон тиме што је предвиђено да јавном правобраниоцу, односно његовом заменику под одређеним условима престаје по сили закона радни однос, па тиме и функција.

Наиме, Устав СР Србије у члану 299, став 1, тачка 11. утврђује да Република уређује оснивање, надлежност, састав и организацију јавног правобранилаштва. Имајући то у виду, као и да нема посебних уставних

разлога да се за јавног правобраниоца утврди посебан статус у погледу избора и разрешења, Суд је решио да у том делу не прихвати иницијативу.

На исти је начин Закон о изменама и допунама Закона о друштвеном правобраниоцу самоуправља (чл. 1) уредио престанак радног односа по сили закона, па тиме и мандат друштвеног правобраниоца самоуправљања и његовог заменика.

Разматрајући сагласност са Уставом СР Србије овог решења, Суд је имао у виду одредбе Амандмана II на Устав СР Србије, тачка 1, ст. 1. и 3. које утврђују:

„Изабрани и именовани функционери и други носиоци самоуправних, јавних и других друштвених функција за које је то одређено Уставом, статутом или законом, бирају се односно именују на време до четири године, ако за поједине од њих није Уставом другачије одређено.

Време трајања мандата и ограничења поновног избора, односно именовања изборних и именованих функционера и других носилаца самоуправних, јавних и других друштвених функција за које је то одређено Уставом, статутом или законом, уређују се уставом, односно статутом или законом, у складу са Уставом.”

Тиме је Устав омогућио да се законом одреди трајање мандата и друштвеном правобраниоцу самоуправљања, па и на начин да путем престанка радног односа по сили закона, престане и функција пре истека уставом утврђеног времена. Стога је Суд оценио да нема основа за прихватање иницијативе ни у том делу.

(Решење Уставног суда Србије IY-412/87 од 13. IV 1989. год.)

Припремио: Томислав Вељковић

ОДЛУКЕ ВИШЕГ ПРИВРЕДНОГ СУДА СРБИЈЕ

Накнада штете у девизама

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и обавезао туженика да плати тужиоцу на име накнаде штете, поред исплаћеног износа и 2.567,43 ФФР са каматама и трошковима.

Тужени благовременом жалбом побија пресуду због погрешне примене материјалног права, и истиче да је ван суда исплатио тужиоцу износ од 13.757,43 ФФР и тиме измирио своју обавезу према тужиоцу, јер је на дан исплате 23. јуна 1988. године исплаћени износ одговарао противвредности 5.000.000.— динара до ког износа постоји обавеза туженика као осигураваача у смислу одредаба Закона о осигурању имовине и лица.

Жалба туженика је основана.

Из образложења:

„Првостепени суд је усвојио тужбени захтев који представља разлику накнаде штете која је исплаћена као противвредност 5.000.000.— динара у валути по курсу на дан исплате и противвредности по курсу на дан настанка штете тј. 10. августа 1986. године.

Виши привредни суд је нашао да је првостепени суд погрешно применио материјално право па је пресуду преиначио и одбио тужбени захтев.

Ово са разлога што је неспорно да је тужени у вансудском поступку, дана 23. јуна 1988. године као осигураваач исплатио тужиоцу по основу регресне штете настале у саобраћајном удесу износ од 13.757,43